

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/242/2020
Identifikačné číslo spisu:	3610201293
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:3610201293.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Nory Halmovej a sudcov Mgr. Miroslava Šeptáka a JUDr. Ing. Maria Dubaňa v spore žalobcov 1/ D.. F. X., bývajúceho v B. XXX, 2/ F. G., bývajúcej v B. XXX, 3/ D.. J. B., bývajúcej v B., L. XXXX/XX, 4/ E. X., bývajúceho v B. XXX, 5/ D.. J. B., bývajúceho v B., B. XXXX/X, zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Slávik a partneri, s.r.o., so sídlom v Topoľčanoch, Nám. M. R. Štefánika 3, IČO: 36 861 375, proti žalovaným 1/ F.. T. X., bývajúcej v X., Č. V. B., X. XXX/XX, 2/ E. Q., bývajúci v X., Č. V. B., K. XXX/XX, zastúpených JUDr. Annou Žedényiovou, advokátkou, so sídlom v Trenčíne, Palackého 85/5, za účasti D.. G.A. X., bývajúceho v X., Č. V.A. B., X. XXX/XX ako intervenienta na strane žalovaných, zastúpeného JUDr. Annou Žedényiovou, advokátkou, so sídlom v Trenčíne, Palackého 85/5, vedenom na Okresnom súde Partizánske pod sp. zn. 4C/30/2010, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19Co/137/2019 z 20. mája 2020, takto

rozhodol:

Dovolanie zamieta.

Žalobcovia 1/ až 5/ m a j ú voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

Intervenientovi na strane žalovaných 1/ a 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Partizánske (ďalej aj súd prvej inštancie resp. okresný súd) rozsudkom č. k. 4Co/30/2010-538 z 21. mája 2019 (v poradí druhým) určil, že nehnuteľnosti v kat. území V. B., zapísané Okresným úradom, katastrálnym odborom Partizánske na LV č. XXX ako parc. č. XXXX/X, orná pôda vo výmere 197 m² a parc. č. XXXX/X, zastavané plochy a nádvoria vo výmere 98 m² a na LV č. XXX ako parc. č. XXXX/X, orná pôda vo výmere 385 m² (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“) patria v celosti do dedičstva po Š. X., nar. XX. L. XXXX, zomrelom XX. Q. XXXX (výrok I.). Výrokom II. žalovaným 1/ a 2/ (ďalej aj „žalovaní“) uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť

žalobcom 1/ až 5/ (ďalej aj „žalobcovia“) spoločne a nerozdielne náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník. Intervenientovi na strane žalovaných náhradu trov konania nepriznal (výrok III.). V dôvodoch svojho rozhodnutia v prvom rade uviedol, že žalobcovia majú v danom spore naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože sporné nehnuteľnosti sú zapísané ako vlastníctvo žalovaných a bez požadovaného určenia nie je možné ich prejednať v dedičskom konaní po Š. X.. Z ďalšieho vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaní svoje vlastnícke právo odvíjajú od svojej právnej predchodkyne F. H. Q.Á., ktorá ho získala na základe notárskej zápisnice zo dňa 17. marca 2000, sp. zn. N131/00, NZ 133/00, na základe ktorej jej bolo osvedčené titulom vydržania vlastnícke právo. F. H. Q. k svojej žiadosti o vydanie osvedčenia doložila výpis z pozemkovej knihy, geometrický plán a prehlásenie. Iné dôkazy preukazujúce, že mala sporné nehnuteľnosti v pokojnej a nerušenej držbe počas zákonom ustanovenej doby preukázané neboli. Právna predchodkyňa žalovaných vo svojom prehlásení uviedla, že sporné nehnuteľnosti nadobudla na základe kúpnej zmluvy zo dňa 12. septembra 1952 od svojho otca Q. H.. Túto kúpnu zmluvu označila za titul, na základe ktorého nadobudla do držby nehnuteľnosti, ktorým v zmysle zápisu v pozemkovej knihe vo vložke číslo 400, v k.ú. V. B. svedčí vlastnícke právo v prospech právneho predchodcu žalobcov Š. X., rod. R. a po jej smrti Š. X.. Tento ku dňu svojej smrti nehnuteľnosti nepredal, nezamenil, nedaroval, ani iným spôsobom ich nepreviedol na inú osobu alebo štát. Pokiaľ žalovaní (resp. ich právna predchodkyňa) tvrdili, že sporné nehnuteľnosti nadobudla na základe kúpnej zmluvy od svojho otca Q. H., túto kúpnu zmluvu okresný súd nepovažoval za titul na základe ktorého mohla právna predchodkyňa žalovaných nadobudnúť do držby sporné nehnuteľnosti. V uvedenom smere poukázal na to, že už právni predchodcovia žalobcov, resp. samotní žalobcovia užívali sporné nehnuteľnosti, resp. ich časť už v čase odkedy podľa notárskej zápisnice ich mala užívať právna predchodkyňa žalovaných. Boli totiž nedielnou súčasťou celého pozemku právnej predchodkyne žalobcov. Starí rodičia a právna predchodkyňa žalovaných nepochybne vedeli pokiaľ siahajú hranice ich pozemku. V rozpore s tvrdeniami žalovaných o tom, že ich právna predchodkyňa užívala po celú dobu nehnuteľnosti v dobrej viere bola aj skutočnosť vyhotovenia geometrického plánu č. 762-2520-1291/76 z roku 1976, v ktorom bol oddelený pozemok parc. č. XXX/X v kat. území V. B. (pozemok právnej predchodkyne žalovaných) od pozemku označeného v geometrickom pláne ako parc. č. XXX/X (t.j. od sporných pozemkov). Právnej predchodkyne žalovaných v roku 1976/1977 muselo byť zrejmé, že sporný pozemok vtedy označovaný ako parc. č. XXX/X patril k pozemku XXX/X, inak povedané právnej predchodkyne žalovaných na základe geometrického plánu muselo byť zrejmé, že sporné nehnuteľnosti nie sú v jej vlastníctve, pretože nejde o súčasť jej pozemku parc. č. XXX/X, ktorý nadobudla kúpnu zmluvou z roku 1952. Predmetný spor okresný súd uzatváral konštatovaním, že držbu právny predchodcami žalovaných nemožno so zreteľom na okolnosti prípadu považovať za oprávnenú, nejde o ospravedlniteľný omyl vo výmere nadobudnutých a skutočne užívaných nehnuteľností, keďže výmera sporných pozemkov je 680 m², čo predstavuje pás široký na začiatku asi 3 m a na konci asi 4 m, ktorú výmeru nie je možné považovať za zanedbateľnú a tiež takú ktorej by prichádzal do úvahy ospravedlniteľný omyl držiteľa. Pokiaľ aj žalobcovia časť parcely, ktorá nebola vyvlastnená neužívali, vlastnícke právo k nej ich právny predchodca Š. X. nestratil, pretože vlastnícke právo sa nepremlčuje. Pri rozhodovaní vo veci samej okresný súd zohľadnil aj to, že pokiaľ bola podkladom pre zápis vlastníckeho práva notárska zápisnica z tejto nevyplývalo akým spôsobom bola preukázaná oprávnenosť držby právnej predchodkyne žalovaných. K držbe nehnuteľnosti sa totiž nevyjadroval ani dotknutý vlastník ani obec. Notárska zápisnica vychádzala len z tvrdenia právnej predchodkyne žalovaných z geometrického plánu, ktorý si dala vypracovať. V spore neboli predložené žiadne objektívne dôkazy preukazujúce, že právna predchodkyňa žalovaných mala sporné nehnuteľnosti po celú vydržaciú dobu v pokojnej, dobromyseľnej držbe a preto súd prvej inštancie žalobe žalobcov v celom rozsahu vyhovel a to po tom ako v súlade s pokynom odvolacieho súdu vypočul ešte svedkyňu O. U., z ktorej výpovede však žiadne okolnosti významné pre rozhodnutie nezistil, pretože menovaná si nespomenula ani neuviedla iné skutočnosti odôvodňujúce oprávnenú držbu starých rodičov žalovaných. Oprávnená držba nebola preukázaná ani písomným vyjadrením F. H., sestry svedkyne O. U.. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP) v spojení s § 262 ods. 1 a 2 CSP. Neúspešným žalovaným uložil povinnosť zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Intervenientovi na strane žalovaných súd prvej inštancie

náhradu trov konania nepriznal, ani mu neuložil povinnosť nahradiť žalobcom trovy konania majúce za to, že samotný intervenient nie je vlastníkom spornej nehnuteľnosti a do svojho postavenia sa dostal len v priebehu konania.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ ako aj intervenienta na ich strane rozsudkom z 20. mája 2020 sp. zn. 19Co/137/2019 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/ až 5/ spoločne a nerozdielne náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Uviedol, že okresný súd dospel v danom prípade k správne právnemu záveru, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože bez takéhoto určenia sa nemôžu účinne domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva (dedičského práva). Ich právne postavenie vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam by bolo neisté. V konečnom dôsledku v uvedenom smere nebolo ani rozhodnutie súdu prvej inštancie podaným odvolaním spochybňované. Pokiaľ ide o vec samú odvolací súd konštatoval, že odvolatelia vo svojom oprávnom prostriedku zdôraznili uprednostnenie princípu právnej istoty dobromyseľných nadobúdateľov pred ochranou vlastníckeho práva pôvodných vlastníkov, v ktorej súvislosti poukázali na závery plynúce z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I ÚS 540/2015-33. Odvolací súd sa ale s námietkami žalovaných nestotožnil. Mal za to, že v spore bola vyvrátená pravdivosť vyhlásenia právnej predchodkyne žalovaných a teda že táto nespĺnila základné predpoklady vydržania a to oprávnenosť držby a nepretržitosť oprávnenej držby počas celej zákonom ustanovenej doby. Žalovaní sa preto nemohli stať dobromyseľnými nadobúdateľmi sporných nehnuteľností na základe uzavretej darovacej zmluvy zo dňa 07. decembra 2000 a preto ani odvolací súd nevidel dôvod, aby uprednostnil princíp právnej istoty žalovaných ako nadobúdateľov pred ochranou vlastníckeho práva pôvodných vlastníkov, čoho sa žalovaní a intervenient na ich strane v podanom odvolaní domáhali. Na správnosť tohto záveru nemala vplyv ani obrana žalovaných, že sa o sporné nehnuteľnosti dlhodobo riadne starali, obhospodarovali ich, na vlastné náklady vybetónovali betónovú prístupovú cestu k rodinnému domu a okrasnú záhradu, čo predstavovalo nemalé finančné prostriedky. Napokon pokiaľ odvolatelia argumentovali aj povahou notárskej zápisnice a okolnosťami jej spisania, pričom sami nemali vedomosť, čo bolo obsahom a aké prílohy boli predložené, z čoho vyvodili názor, že notár bol garantom a kontrolou zákonnosti, čo do správnosti vyhlásenia tvrdenia H. Q. odvolací súd uviedol, že podstatou činnosti notára pri vydávaní osvedčenia na rozdiel od spisovania právnych úkonov je len zaznamenať dej, ktorý sa pred ním odohráva. Význam osvedčenia spočíva v tom, že príslušná notárska zápisnica je dôkazom o tom, že úkon (vyhlásenie) bol urobený, akým spôsobom a kedy sa tak stalo, pričom pravdivosť toho, čo sa osvedčuje alebo potvrdzuje platí dovtedy kým nie je dokázaný opak, k čomu v danom spore aj došlo. Vyhlásenie o právnej skutočnosti v notárskej zápisnici nie je právny úkon, ale iba záznamom o účastníkovi tvrdených skutočnostiach. Ani z uvedeného pohľadu preto odvolacia argumentácia žalovaných neobstála. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396, § 355 ods. 1, § 362 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalobcom priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Mali za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. S poukazom na citovanú judikatúru najvyššieho súdu vyslovili presvedčenie, že „nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si nikdy nemohol byť istým svojím vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu (porovnaj aj R 14/2009). Otázkou dobrej viery takého nadobúdateľa vlastníckeho práva sa tak všeobecné súdy musia vždy riadne zaoberať pri jeho spochybňovaní treťou osobou“. V prípade posudzovania dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľností je potrebné vykonať dokazovanie s ohľadom na všetky okolnosti nadobudnutia nehnuteľností (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obo/3/2016). Aj ústavný súd vo svojej judikatúre (vid. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 151/2016 z 3. mája 2017) dospel k záveru, že „pri vzájomnej kolízii princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa (princíp dobrej viery, dôvery akty štátu a právnej istoty v demokratickom právnom štáte) a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka princíp nemo plus iuris ad alium transfere

potest quam habet, t.j. nikto nemôže previesť na iného viac práv, než koľko sám má) má vyššie riziko má niešť nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní“. V danom prípade odvolací súd posudzoval len otázku platného nadobudnutia vlastníckeho práva predchodcom žalovaných 1/ a 2/ a intervenienta, pričom skonštatoval, že predchodca žalovaných a intervenient nespĺnili zákonom požadované podmienky na vydržanie vlastníckeho práva k prejednáványm nehnuteľnostiam. Z dôvodu, ak platne nenadobudol vlastnícke právo predchodca, tak ani žalovaní a intervenient nemohli platne nadobudnúť vlastnícke právo. Dobrou vierou žalovaných a intervenienta sa nezaoberal. V napadnutom rozsudku absentuje akékoľvek vyváženie kolidujúcich práv žalobcov ako právnych nástupcov pôvodného vlastníka (poručiťľa) a žalovaných resp. aj intervenienta, ktorí tvrdia a preukázali, že sú dobromyseľnými nadobúdateľmi, ktorým má byť poskytnutá súdna ochrana ich vlastníckeho práva. Odvolací súd sa tiež vôbec nezoberal aj tým, aký skutkový a právny dosah bude mať konanie žalobcov na žalovaného 1/ a 2/, resp. aj intervenienta, ktorí nehnuteľnosti zhodnotili a zveľadili investíciami (žalovaná 1/ spolu s intervenientom na nehnuteľnostiach vybudovala na vlastné náklady betónovú prístupovú cestu ako bezprostredný vstup k rodinnému domu, okrasnú záhradu, závlahu, sieť, čo spolu predstavovalo nemalé finančné prostriedky; v okrasnej časti sú niekoľkoročné dreviny, okrasné rastliny, spevnené plochy, sieť, závlaha), dlhé roky nakladali s nimi ako s vlastnými. V prípade akýchkoľvek pochybností zo strany žalovaných o neplatnom nadobudnutí vlastníckeho práva, resp. najmä žalovanej 1/ by takéto investície do cudzieho majetku nikdy nevložila a svoj rodinný dom by umiestnila úplne inak. Na druhej strane žalobcovia sa k spornej nehnuteľnosti správali nezodpovedne tým, že sa vôbec nezaujímal o priebeh konfiškácie - právne dokumenty, ktoré im boli doručované, prílohy, geometrické plány a podobne, t.j. najmä však rozsah konfiškácie nehnuteľností a od roku 1954 boli v presvedčení, že vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti úplne stratili a od tej doby sa o nehnuteľnosť prestali zaujímať a na ňu chodiť. Žalobcom preto treba vytknúť nedbalosť pri ochrane svojho vlastníckeho práva, bližšie sa nezaujímal o rozsah vyvlastnenia, a teda konali nezodpovedne. O tom, že zostala časť parcely sa dozvedeli vyslovene čisto náhodne - cca po viac ako 55 rokoch od vyvlastnenia, žalobu na určenie vlastníckeho práva podali na Okresný súd Partizánske až takmer krátko pred uplynutím 10-ročnej premĺčacej lehoty od nadobudnutia nehnuteľností žalovaným, kde jej účelom nie je ako oni sami uviedli nadobudnutie vlastníckeho práva, ale získanie len finančného vyrovnanie od žalovaných, pretože sporné nehnuteľnosti vzhľadom na ich tvar, veľkosť a umiestnenie medzi dvoma pozemkami nie sú vhodné ani na obrábanie alebo ani ako samostatná parcela, a preto pre nich, resp. ani pre iné tretie osoby nemajú žiadny hospodársky alebo iný význam. Majú význam vyslovene iba pre žalovaných, resp. najmä žalovanú 1/ a intervenienta - jej manžela. Za ďalšie dovolatelia zdôraznili, že Správa katastra Partizánske notársku zápisnicu o nadobudnutí vlastníckeho práva ich predchodcu zapísala do katastra nehnuteľností, čím potvrdila jej zákonnosť a formálnu správnosť. Notár bol garantom a kontrolórom zákonnosti čo do splnenia formálnych (nie obsahových) zákonných podmienok k vydržaniu vlastníckeho práva. Notárska zápisnica o vyhlásení o vydržaní vlastníckeho práva bola predmetom záznamového konania podľa ustanovenia § 34 katastrálneho zákona na vtedy ešte označovanej Správe katastra Partizánske, ktorá pred zápisom tejto záznamovej listiny do katastra nehnuteľností bola povinná podľa § 35 ods. 2 písm. c/ katastrálneho zákona kontrolovať formálnu správnosť notárskej zápisnice, t.j. či notárska zápisnica obsahuje všetky zákonom stanovené náležitosti, vrátane príloh. Žalovaní 1/ a 2/ navrhli, aby dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, súčasne si uplatnili náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalobcovia 1/ až 5/ vo svojom vyjadrení uviedli, že dovolanie žalovaných nie je dôvodné. Napádaný rozsudok odvolacieho považujú v celom rozsahu za vecne správny a preto navrhli dovolanie žalovaných podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Bližšie uviedli, že z vykonaných dôkazov v žiadnom prípade nevyplýva, že by žalovaní mohli byť dobromyseľnými nadobúdateľmi a že by im preto mala patriť taká ochrana v súdnom spore, akej sa domáhajú. Paradoxne, vzhľadom na zistený skutkový stav v tomto konaní, práve žalovanými citované rozhodnutia svedčia proti im prezentovaným právnym záverom. Z vykonaných dôkazov vyplynulo, že právna predchodkyňa žalovaných - ich matka - nebola v postavení najskôr dobromyseľného držiteľa a potom ani dobromyseľného vlastníka. V uvedenom smere za rozhodujúci dôkaz svedčiaci proti

dobromyseľnosti právnej predchodkyne žalovaných žalobcovia poukázali na poľný náčrt zo dňa 17. septembra 1976, ktorý bol robený pre účely geometrického plánu číslo 762-2520-1291/76 a pri ktorom bola právna predchodkyňa žalovaných súčinná ako figurant. Musela preto poznať hranice svojich parciel, ktoré sa mali deliť. Ako žalovaní, tak aj ich právna predchodkyňa si boli dobre vedomí toho, že sporový pozemok im nepatrí, nemajú naň žiaden právny titul, pričom v roku 2000, v rýchлом časovom slede za sebou, si právna predchodkyňa žalovaných sporový pozemok osvedčila čo do vlastníctva notárskym osvedčením, nespĺňajúcim po právnej stránke všetky náležitosti a následne pozemok darovala darovacou zmluvou žalovaným. Odhliadnuc od toho, že žalovaní museli vzhľadom na príbuzenský vzťah k svojej právnej predchodkyňi poznať skutočný stav veci, neobstoí ani poukaz na darovaciu zmluvu ako argument svedčiaci pre záver o dobromyseľnosti žalovaných. Aj od žalovaných, ako od každého iného nadobúdateľa, možno požadovať primeranú mieru opatrnosti pri nadobúdaní nehnuteľnosti v tom smere, že je spravodlivé žiadať od nich skúmanie podkladov zápisu v katastri, najmä ak usporiadanie bolo urobené tesne pred prevodom a navyše osvedčením, čo z listu vlastníctva nepochybne sa dalo zistiť. Opačný záver by zvädzal k záveru o jednoduchšej možnosti obídenia zákona a k argumentácii o „dobromyseľnosti“ nadobudnutia.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 C.s.p. alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalovaní považujú ako nesprávne právne posúdenú otázku dobrej viery nadobúdateľov spornej nehnuteľnosti resp. ochranu dobromyseľného nadobúdateľa vlastníckeho práva. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa ich presvedčenia nerešpektuje zásadu ochrany dobrej viery a zásadu ochrany slobodnej vôle, zásadným spôsobom porušuje ich práva a oprávnené záujmy a aj intervenienta ako dobromyseľných nadobúdateľov a vlastníkov nehnuteľností.

11. V danom prípade teda dovolatelia vymedzili právnu otázku, pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (s poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011 z 27. februára 2013, R 14/2009). Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

12. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

12.1. S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. Rozhodnutia súdov iných štátov, a teda ani rozhodnutia Ústavného súdu ČR a Najvyššieho súdu ČR pod tento pojem nespádajú (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 31. októbra 2017 sp. zn. 6Cdo/129/2017). Judikatúra ústavného súdu dotvára precedenčnú záväznosť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom zmysle, že potvrdzuje ústavnú súladnosť dotknutej interpretácie a aplikácie právnej úpravy realizovanej najvyšším súdom. Podmienkou precedenčnej záväznosti toho-ktorého rozhodnutia nie je absolútna totožnosť so všetkými skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Predpokladom precedenčnej záväznosti je podobnosť týkajúca sa relevantných, ťažiskových okolností prejednávanej veci. Pokiaľ teda ústavný súd vyslovil názor na riešenie tej-ktorej otázky ako jedna z najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), je potrebné aby dovolací súd k tejto skutočnosti pri rozhodovaní prihliadol.

13. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VOBdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019). V otázke prelomenia zásady nemo plus iuris a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa, došlo v čase po podaní predmetného dovolania k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to prostredníctvom uznesenia veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (ďalej len „veľký senát“) z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VOBdo/2/2020. Vec prejednávajúci senát preto skúmal, či napadnutým rozhodnutím došlo k odklonu od tejto rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

14. V predmetnom rozhodnutí veľký senát vo vzťahu k nastolenej právnej otázke okrem iného uviedol, že slovenská právna úprava nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti neupravuje, keďže vlastnícke právo možno nadobudnúť len zákonom predpísaným spôsobom. To platí tak v prípade derivatívneho nadobúdania vlastníckeho práva, ako aj v prípade originárneho nadobúdania vlastníckeho práva. Nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch, predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Veľký senát dodal, že z predmetného konštatovania vyplýva, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že samotná dobrá viera nadobúdateľa postačuje na priznanie jej vlastníckeho práva, t. j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade nemo plus iuris môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. Zároveň uviedol, že nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo

všeobecnosti (t. j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom) nie je možné zaradiť ani medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci (podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

15. V rozhodnutí tiež poukázal na výnimky zo zásady nemo plus iuris, uprednostňujúce ochranu dobromyseľného nadobúdateľa, ktoré sú taxatívne upravené naprieč jednotlivými právnymi predpismi. Medzi tieto výnimky zaradil ustanovenia § 486 Občianskeho zákonníka, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017), (resp. § 140 ods. 2 písm. l/ v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 01. apríla 2017), pričom uviedol, že v iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa ustanovenia § 126 ods. 2 v spojení s § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere - ktorý sa nestal vlastníkom veci s poukazom na zásadu nemo plus iuris - nemôže domáhať voči skutočnému vlastníkovi veci.

16. Ďalej konštatoval, že pri posudzovaní zásady nemo plus iuris (resp. ochrany dobromyseľného nadobúdateľa) je potrebné rozlišovať situácie, kedy došlo po uzatvorení kúpnej zmluvy k zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho od situácie, kedy sa predávajúci vôbec nestal vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu (absolútnej) neplatnosti zmluvy ako nadobúdacieho titulu na strane predávajúceho. Dodal, že v prípade neplatnej zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nedochádza k právnym následkom ňou predkladaným. Uvedené okrem iného znamená, že ňou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva z prevodcu na nadobúdateľa a keďže nadobúdateľ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nenadobudol, nemôže s danými nehnuteľnosťami nakladať, čo okrem iného znamená, že nadobúdateľ ich nemôže ďalej previesť na ďalší subjekt (ktorý sa v takom prípade taktiež nemôže stať ich vlastníkom).

17. Vyslovil tiež záver, že je potrebné naďalej zotrvať na právnom závere vyslovenom najvyšším súdom už v rozsudku sp. zn. 1Cdo/96/1995 (publikovanom v časopise Zo súdnej praxe pod č. 39/1998), v zmysle ktorého „absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako by nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.“ Možnosť prelomenia zásady nemo plus iuris - okrem zákonom predvídaných výnimiek - nie je podľa veľkého senátu možné odvodiť ani zo znenia ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, a to ani s odkazom na článok 1 ods. 1 ústavy, z ktorého ako takého tiež nie je možné odvodiť uprednostnenie ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti pred ochranou jej vlastníka alebo aspoň pomerovanie medzi ochranou vlastníka veci a dobrou vierou ďalšieho nadobúdateľa.

18. Dospel k záveru, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti v správnosť zapísaného údajá v katastri nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo (a pre poskytnutie ochrany tomuto právu), ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu, že predchádzajúca zmluva o prevode nehnuteľnosti predstavovala absolútne neplatný právny úkon. Z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy predávajúci nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti a rovnako tak nemohol „neexistujúce“ vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere. Naďalej tak je potrebné zotrvať na právnom závere, že absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

19. Vzhľadom na rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia, najvyšší súd pristúpil k posúdeniu dovolateľmi nastolenej otázky v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

20. Najvyšší súd uvádza, že právny záver vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho

kolégia je aktuálny a berie na zreteľ v tomto preskúmanom prípade, nakoľko oba sudy ako rozhodujúcu právnu otázku riešili práve kolíziu dvoch ústavných princípov, a to princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka.

21. V danom prípade sudy nižších inštancií na základe zisteného skutkového stavu v prvom rade konštatovali, že držbu právnymi predchodcami žalovaných nemožno so zreteľom na okolnosti prípadu považovať za oprávnenú, nejde o ospravedlniteľný omyl. Kúpnu zmluvu zo dňa 12. septembra 1952 na základe ktorej mohla právna predchodkyňa žalovaných nadobudnúť do držby sporné nehnuteľnosti nepovažovali za spôsobilý titul pre oprávnenú držbu. Išlo v podstate iba o subjektívne tvrdenia právnej predchodkyne žalovaných. Na základe uvedeného sa preto ani žalovaní nemohli stať dobromyseľnými nadobúdateľmi sporných nehnuteľností v zmysle darovacej zmluvy zo dňa 07. decembra 2000. Dovolatelia vo svojej argumentácii zdôrazňovali, že podľa ustálenej judikatúry súdov Slovenskej republiky, súdov Českej republiky a Európskeho súdu pred ľudské práva dobromyseľnému nadobúdateľovi vlastníckeho práva musí byť v materiálnom právnom štáte poskytnutá súdna ochrana aj pred pôvodným (skutočným) vlastníkom. Odvolaciemu súdu vytýkali, že sa dobrou vierou žalovaných a intervenienta sa nezaoberal. Odvolací súd v okolnostiach argumentácie žalovaných nevidel žiaden dôvod na uprednostnenie princípu právnej istoty dobromyseľných nadobúdateľov pred ochranou vlastníckeho práva pôvodných vlastníkov. Vychádzajúc z okolností daného prípadu a zo záverov rozhodnutia veľkého senátu, v zmysle ktorého „nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch, predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa vecí a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris“ dovolací súd po preskúmaní spisu dospel k záveru, že v danej veci k judikátornému odklonu nedošlo. Nejednalo sa totiž o žiaden taxatívne uvedený prípad, kedy by mala dobrá viera nadobúdateľa právny význam. Neobstojí ani argumentácia žalovaných o povahe notárskej zápisnice a dôvere k údajom zapísaných do katastra nehnuteľnosti. V uvedenom smere dovolací súd v podrobnostiach poukazuje už na závery vyslovené v rozhodnutí veľkého senátu (pozri bod 18. tohto rozhodnutia).

22. Pokiaľ ide o judikát R 14/2009, na ktorý vo svojej dovolacej argumentácii poukazovali žalovaní podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia pri posudzovaní nastolenej právnej otázky nemožno odkazovať na judikát č. R 14/2009 a na prvorepublikové rozhodnutia č. 10750 a 9836, nakoľko predmetné rozhodnutia otázku prelomenia zásady nemo plus iuris pri posudzovaní možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na základe absolútne neplatného právneho úkonu neriešia. Bližšie vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu z 18. decembra 2007, sp. zn. 4Cdo/274/2006 (publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2009 pod R 14/2009) veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukázal na to, že ústavný súd vychádzal iba z dvoch viet obsiahnutých v odôvodnení predmetného rozhodnutia (konkrétne viet - „tretie osoby konajúce v dobrej viere a spoliehajúce sa na platné právo nemôžu stratiť nadobudnuté práva. Inak by bol totiž porušený aj princíp právnej istoty a vlastník by si nikdy nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo zjavne nezodpovedá chápaniu materiálneho právneho štátu“ - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia), a nezohľadnil uvedený rozsudok ako celok a ani skutkový stav, z ktorého najvyšší súd vychádzal, a ktorý je odlišný od skutkového stavu, ktorý je daný v rozhodovanom spore.

23. Podľa názoru veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nemožno závery vyslovené v judikáte R 14/2009 vzťahovať aj na prípady zmluvného prevodu nehnuteľností, kedy sa predávajúci nestal vlastníkom nehnuteľností (pre neplatnosť nadobúdacieho titulu), ktorý tak nemohol platne previesť kúpnu zmluvou vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam na kupujúceho. Napokon ani ústavný súd v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 (a rovnako tak ani v nálezoch sp. zn. I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 460/2017) okrem všeobecného odkazu na princíp právnej istoty žiadnym spôsobom neuviedol, či, resp. v akom rozsahu, možno závery z judikátu č. R 14/2009 aplikovať na prelomenie zásady nemo plus iuris v prípade zmluvného prevodu nehnuteľností subjektom, ktorý sa nikdy platne nestal ich vlastníkom.

24. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že podané dovolanie žalovaných nie je

dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

25. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.